

Marieke
Eyskoot

DIT IS EEN GOEDE GIDS

voor een
duurzame
lifestyle

REPRESSING

DIT IS EEN GOEDE GIDS

voor een duurzame lifestyle

Marieke Eyskoot

kleding • verzorging • eten • wonen • werken • vrije tijd • tips • winkels • merken • plekken

kleding • verzorging • eten • wonen • werken • vrije tijd • tips • winkels • merken • plekken

Marieke Eyskoot
voor een duurzame lifestyle

Van Marieke Eyskoot verscheen eerder:
Talking Dress – Alles over eerlijke kleding en lifestyle

Keff & Dessing i.s.m. Boekerij

Redactie: Juliët Jonkers en Edmé Koorstra

Beeldredactie: Naomi Rachèl Timan

Vormgeving: The Green House – Brechtje Baars en Leonoor Verplanken

Tekstbijdrages: Laura de Jong

Auteursfoto: Melody Lieftink

Drukkerij: Wilco, Amersfoort / 100% FSC Nordland offsetpapier,
met PrimeBio-inkt op basis van plantaardige oliën

ISBN 978-90-225-7985-5

ISBN 978-94-023-0873-0 (e-boek)

NUR 450

www.mariekeeyskoot.nl

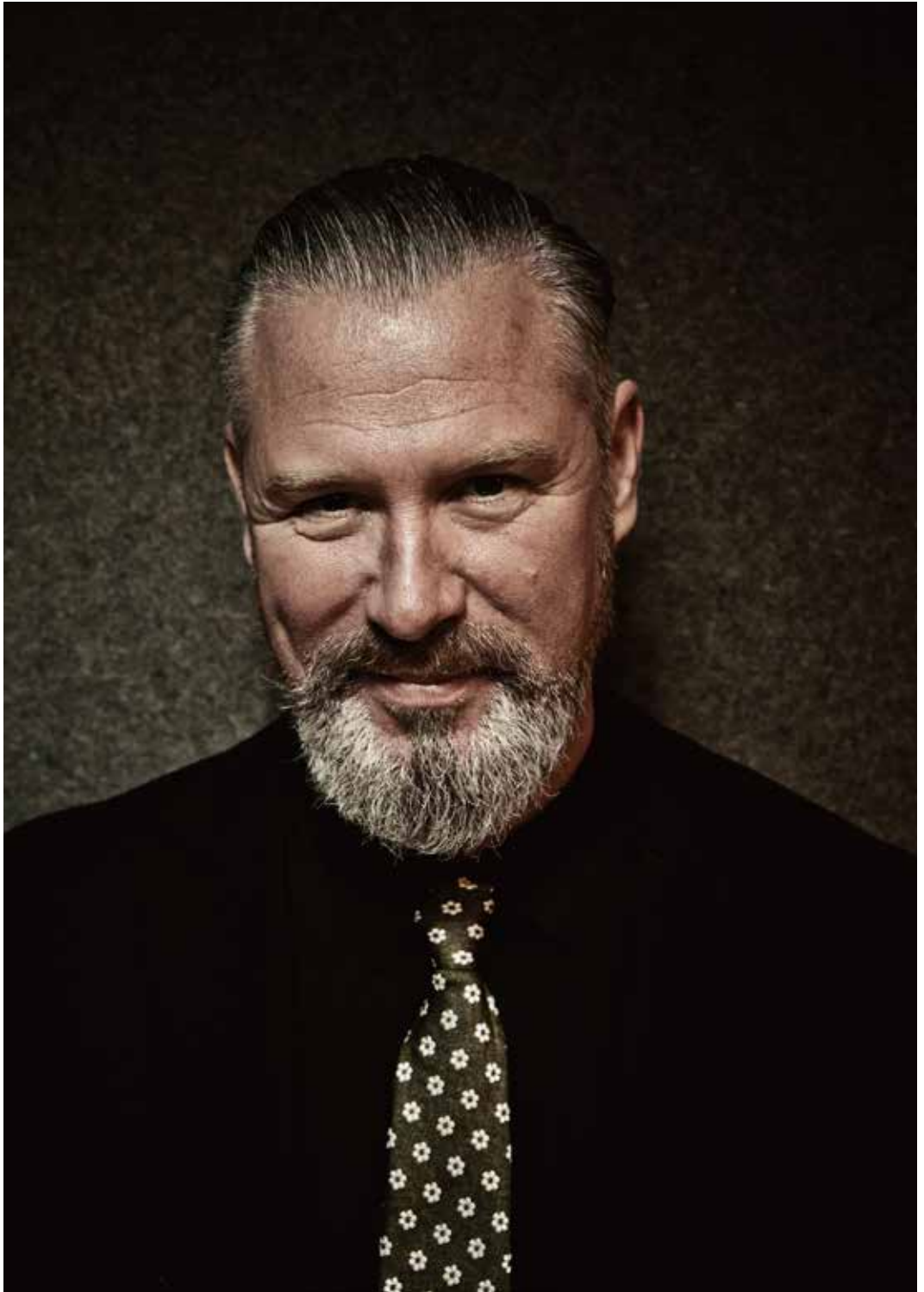
www.keffendessingpublishing.nl

www.boekerij.nl

© 2017 Marieke Eyskoot | DIT IS EEN GOEDE GIDS is een uitgave van Keff & Dessing Publishing in samenwerking met Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam | Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

DIT IS EEN GOEDE GIDS
voor een duurzame lifestyle

Marieke Eyskoot

FEMKE HOOGLAND

VOORWOORD

**‘Omdat
duurzaamheid
en plezier niet
tegenstrijdig
zijn.’**

Duurzaamheid. Het woord bestond toen ik klein was volgens mij nog niet eens. Nu zijn we er de laatste jaren misschien mee overvoerd geraakt. Duurzaam eten, shoppen, wonen, werken, sporten en ontspannen. Het lijkt soms veel en ingewikkeld, terwijl het eigenlijk zo makkelijk en simpel is. Maar daarvoor moet je af en toe wel even door die zure appel heen. Zodat je weet waarom. Want sommige verhalen zijn gewoon niet mooi.

De afgelopen twaalf jaar heb ik als ambassadeur van het Rode Kruis heel wat kilometers gemaakt in Afrika. Een prachtig, woest en bijzonder continent met overweldigende natuur en fantastische mensen. En helaas met veel armoede. En armoede leidt tot uitbuiting. Ik heb er met m'n neus bovenop gestaan toen koper, goud en coltan uit de grond werden gehaald. Door kleine kinderen die aan een touw naar beneden gelaten werden in een diepe put. Om de zoveel tijd gaven ze een ruk aan het touw om te laten weten dat het goed met ze ging. Als er langer dan 15 seconden niet aan het touw getrokken werd, haalden twee andere kinderen het snel op. Met aan het uiteinde een bungelend kind, bewusteloos door zuurstofgebrek. De grondstoffen werden uit het mandje om zijn of haar nek gehaald, en het kind werd met een plens water weer bij zinnen gebracht. Vervolgens moest het helpen om de volgende in de put af te laten dalen. Congolesse ploegendienst, dag in, dag uit, 12 uur of langer. En die grondstoffen zitten in onze sieraden en telefoons. Dit is nog maar één voorbeeld waarom we echt duurzamer moeten consumeren. Om bedrijven te dwingen beter te produceren.

Een gids als deze heb je gewoon heel hard nodig. Omdat het in het woud van verwarrende en soms tegenstrijdige informatie vaak godsonmogelijk is om het goede te kiezen. Niemand loopt te koop met zijn productiemethodes. Eigenlijk zouden overheden hier wereldwijd prioriteit aan moeten geven. Maar zij hebben veel belangen en doen te weinig. Als we daar op wachten is het te laat. Zelf doen is het devies, en het liefst met zoveel mogelijk mensen tegelijk. Dan schiet het echt op en laten we als consumenten zien dat we het anders willen. Dat het anders móét. En dat het ook zeker anders kán. Zonder moeilijke frons, maar met plezier. Omdat duurzaamheid en plezier niet tegenstrijdig zijn. Je hoeft er geen baard voor te laten staan of tuinbroek voor aan te trekken. Duurzaamheid is niet soft, niet lelijk, niet elitair, niet krengerig duur en niet alternatief. Verduurzamen is keihard nodig willen we op deze planeet kunnen overleven. En geloof me, ik doe het ook niet allemaal goed. Maar je zult merken dat je anders gaat denken en handelen als je er eenmaal mee begonnen bent. Dus maak dat begin en laat je helpen en inspireren door deze prachtige goede gids.

– Eric Corton

INHOUD

009 / INLEIDING

012 wat is dit voor gids / duurzaam / niet duur / onafhankelijk / productie / hallo

015 / 01. KLEDING & ACCESSOIRES

020 KLEDING

020 opruimen / kopen / shoptips / greenwashing / fast fashion / prijs / ketens / luxe / online / uitverkoop / passen

046 stoffen / materialen / dierlijk / vegan / gif / arbeidsomstandigheden / transparant / mannen / tech / keurmerken

066 bewaren / wassen / repareren / wegdoen / doneren / ruilen / verkopen

072 TWEEDEHANDS kopen / verkopen / lenen / huren / delen

077 ACCESSOIRES tassen / schoenen / sieraden

085 GREEN KIDS

087 GIDS

097 / 02. VERZORGING

102 HUIDVERZORGING ingrediënten / keurmerken / prijs / dier(proef)vrij / plastic / zon / verpakken / bewaren / zelf maken

120 MAKE-UP EN HAAR make-up / natural beauty / haar / nagels

126 UITERLIJK body image / modellen / gender

133 GEUR ervaring / reuk / parfum / natuurlijk

141 PERSOONLIJKE VERZORGING wassen / tanden / deo / intiem

145 GREEN KIDS

146 GIDS

153 / 03. ETEN

157 ETEN EN KOPEN impact / lokaal / seizoen / slow food / verbouwen / vlees / vis / vegan / gif / biologisch / gezond / fair trade / budget / boodschappen / drinken / uit eten / thuis

187 BEWAREN verspillen / bewaren / tips

193 ETEN IS PERSOONLIJK dieet / suiker / ontbijt / chocola
198 GREEN KIDS
199 GIDS

203 / 04. WONEN & WERKEN

206 WONEN energie / opwekken / groene stroom / apparaten / water / koken / inrichten / schoonmaken / spullen / groen / tuin / afval / huisdier / anders wonen / deeleconomie / geld / elektronica
238 WERKEN maatschappelijk verantwoord / fietsen / ov / auto / groen kantoor / bedrijfslunch / papier / digitaal / vieren / werkgeluk
250 GREEN KIDS
251 GIDS

255 / 05. VRIJE TIJD

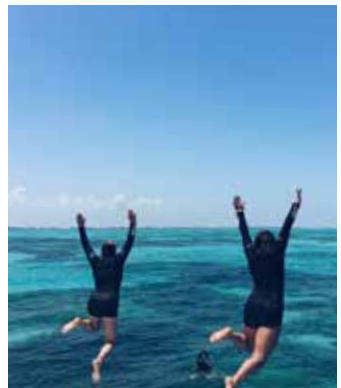
258 REIZEN EN VAKANTIE duurzame toerist / vliegen / ov / fietsen / wandelen / verblijven / hotel / logeren / kamperen
273 DINGEN DOEN naar buiten / sporten / uitgaan / festivals / vrijwilligerswerk
285 VIERN feestdagen / verjaardag / vieren / cadeaus / geven / krijgen
293 GREEN KIDS
294 GIDS

297 / 06. WETEN

300 media / macht / rolmodellen / innovators / helden / vrouwenrechten / gelijke rechten / LHBTQ / diversiteit / wit privilege / geld / hebzucht / compenseren / vrienden / geven / delen / begraven / consumeren / verschil maken / dit kun je doen
328 GREEN KIDS
329 GIDS

334 / NAWOORD

334 bedankt

In good we
trust

INLEIDING

Dit is een goede gids. Welja. Dat valt nog maar te bezien, natuurlijk. Hij staat in elk geval vol met goede dingen. En mooie mensen en initiatieven waar je blij van wordt. Meestal, dan: soms staan er ook feiten in die je sikkeneurig maken. Want er is een goede reden voor dit boek: het kan beter in de wereld. Maar ook leuker! Impulsief gekochte shirtjes belanden met prijskaartje en al achter in de uitpuilende kledingkast, terwijl we tegelijkertijd niks hebben om aan te trekken. We kopen met z'n allen steeds meer kleren, maar besteden er steeds minder geld aan (en worden er niet altijd meer blij van). Misschien herken je hier iets van? Laten we het anders gaan doen. Dat kunnen we. Een van de belangrijkste dingen die ik heb geleerd, is dat jij de wereld bepaalt. Wij kunnen kiezen hoe we willen leven, wie we willen zijn, wat we leuk vinden en wat niet. Elke keer dat je iets koopt, zeg je eigenlijk tegen de maker: 'Ik vind het goed wat jij doet, hier heb je mijn geld om ermee door te gaan.' Je steunt een bepaalde ontwikkeling, en kunt die dus ook sturen. Zeker als we het samen doen. Samen hebben we een enorme macht en kracht, als we ervoor kiezen die te gebruiken. Dat vergeten we weleens, lijkt het. Maar na dit boek hopelijk niet meer.

Ik denk dat je dit eigenlijk wel wist. Net zoals je eigenlijk wel weet dat het nodig is. Er lijden mensen om onze levenswijze te faciliteren. Niet tof, wel waar. En de aarde gaat eraan. Dat we het anders moeten doen is dus urgent. Ook waar, maar wél tof: dat hoeft niet te betekenen dat je leven daar een stuk minder, kariger of saaier van wordt. Sterker nog, ik ben ervan overtuigd dat het beter, interessanter en gevarieerder kan als je niet meer automatisch voor de makkelijke en bekende weg kiest. Dat wil ik je graag laten zien.

Dit is een goede gids over duurzame kleding, verzorging, eten, wonen, werken, vrije tijd en nog veel meer. Zo'n beetje het hele leven dus. Ik heb al een ander boek gemaakt: *Talking Dress – Alles over eerlijke kleding en lifestyle*. Dat gaat vooral over kleren, en een beetje over lifestyle. Ik schreef het omdat zo veel mensen me vroegen wat ze zelf konden doen voor een sustainable garderobe. En zo gaat het nu weer, want sinds *Talking Dress* krijg ik steeds meer vragen over lifestyle-onderwerpen. 'Maar wat moet ik dan met gezichtsverzorging?', 'Wat vind jij van vliegen?' of 'Hoe kan ik mijn werkplek groener maken?' Bedankt voor alle vragen, opmerkingen, feedback, zowel via e-mail en social media als in levenden lijve. Dit handboek is er door jullie, voor jullie.

Een goede gids maak je niet alleen. Zeker niet over zo veel onderwerpen. Ik weet het meest van duurzame mode, en heb in de vijftien jaar dat ik daarin werk van alles geleerd over groene en eerlijke acces-

72%

van de Nederlanders probeert kleding te kopen waarvan ze weten dat het op een eerlijke manier is gemaakt, maar geeft toe te weinig informatie te hebben over of dat daadwerkelijk zo is

LEMON POPPY

soires, beautyproducten, recepten, restaurants, reisopties, interieurmogelijkheden en dat soort dingen. Zo heb ik veel informatie en tips verzameld, maar een expert op alle gebieden ben ik niet. Ik k n wel een heleboel mensen. Veel ervan zijn vrienden van me geworden. Ze doen geweldig werk in hun eigen veld en ik ben enorm dankbaar dat ze hun kennis en tips in dit boek willen delen.

Dit is een goede gids, maar geen perfecte. Ik heb mooie merken, goede winkels, nuttige tips en inspirerende mensen uitgekozen. Dus er staat veel in, maar veel ook niet: hij is bij lange na niet compleet. Ik wou dat ik alles wist, maar dat is helaas niet zo. De ontwikkelingen gaan daarbij zo snel, dat ze een boek best kunnen inhalen. En er gebeurt z o veel, veel te veel om allemaal in dit boek te zetten. Ik probeer je te geven wat je nodig hebt om er zelf mee aan de slag te gaan. Dit is een snel groeiende beweging, vol internationale innovators uit allerlei sectoren. Duurzaamheid is *here to stay*. Ik heb mijn eigen selectie gemaakt, op basis van wat ik mooi en goed vind en aan mijn vrienden zou aanraden.

Een goede gids is  n ding, er helemaal naar leven iets anders. Dus dat perfectie niet de bedoeling is, geldt ook voor jou. Je hoeft geen heilige te worden, dat ben ik ook niet. Streven naar perfectie ontmoedigt alleen maar, omdat het niet haalbaar is. Ik maak

dit boek om je te helpen andere, betere keuzes te maken, die je leven hopelijk leuker maken. Duurzaamheid betekent niet dat je niks meer mag of kan, het geeft je juist méér: kwaliteit, opties, genieten.

Er blijven voor nu nog steeds keuzes die niet te maken zijn. Tussen mensen en milieu, dieren en stijl; niet te doen. Je kunt jezelf allerlei vragen stellen. Veganistische kleding is vast beter, want daar worden geen dieren voor gebruikt. Maar zijn alternatieven voor leer niet vaak van plastic gemaakt, wat weer van olie komt? Dat is toch heel slecht? Moet ik juist lokaal kopen zodat er minder uitstoot is, of fair trade uit een ver ontwikkelingsland zodat ik de mensen daar steun? En waar is deze rits eigenlijk van gemaakt, wat verdiende die persoon, hoe lang moest hij of zij ervoor werken? En hoe duurzaam is deze laptop en hoe lang heb ik vanochtend eigenlijk gedoucht? Allemaal heel belangrijke dingen om je af te vragen. Maar laat je er niet gek door maken.

En laat je er vooral niet door tegenhouden. Nog niet op alles is een antwoord. Nou, dat is dan maar zo. Kies wat jou het beste lijkt en doe wat binnen je vermogen ligt. Meer kun je niet doen. Elke stap die je nu wél zet, is er eentje die je daarvoor niet zette. Tuurlijk, hoe meer, hoe beter – maar geloof me, dat komt vanzelf. Duurzaam leven is een beetje zoals chocola, wat dat betreft. Hoe graag ik ook vaak een hele reep achter elkaar in mijn mond stop, ik blijf toch altijd meer te hebben genoten van die keren dat ik hem met aandacht en wat langzamer opat. Ik vind dat bij chocola heel moeilijk (o ja, perfectie hoefde niet), maar verder gelukkig niet zo. Een duurzame lifestyle is ook minder consumeren en kwaliteit boven kwantiteit stellen.

Een goede gids over duurzame lifestyle gaat wat mij betreft zeker over topmerken, mooie winkels en slimme tips, maar ook over de manier waarop we met deze wereld en met elkaar omgaan. Over gelijkheid, diversiteit, elkaar willen begrijpen en helpen. Vrijheid voor iedereen, ongeacht afkomst, voorkeur of uiterlijk. Het gaat over echtheid. Authenticiteit. Over wat je doet in plaats van wat je zegt. En over proberen, soms mislukken/falen, maar zoveel mogelijk je best doen vanuit goede intenties.

Voor mij is duurzaam leven modern leven: in geweldige stijl, met respect voor mensen en onze omgeving. Het is modern, want tegelijkertijd de toekomst en echt van nu. Het leven is om te vieren, niet om weg te gooien of te verkwanselen met spullen die eigenlijk te min voor ons zijn.

Veel plezier met deze gids, en grote dank dat je hem gebruikt. Dit is het goede moment.

– Marieke

WAT IS DIT VOOR GIDS

Ik heb deze gids geschreven als een magazine, waarin je kunt lezen, browsen, naslaan, vouwen, strepen; wat je wil. Elk hoofdstuk bestaat uit een verzameling tips en weetjes, afgewisseld met interviews en cijfers. De cijfers zijn verzameld door journalist (en mijn echtgenoot) Edmé Koorstra. Ze geven een goed beeld van de stand van zaken en ontwikkelingen, maar zijn niet zaligmakend – soms zijn er verschillende resultaten over één aspect of spreken onderzoeken elkaar tegen. We hebben ze zo integer mogelijk verzameld, maar ze staan er vooral om je een idee te geven. Daarom gebruik ik meestal ook geen bronvermeldingen in de tekst, dit is geen wetenschappelijk boek en de leesbaarheid staat voorop. Elk hoofdstuk eindigt met een gids, vol online en offline adressen. Ik heb streng geselecteerd om de beste over te houden. Dat was niet makkelijk, want er is heel veel, maar wel nodig: je zou nu anders een veel dikker en minder tijdsloos 'telefoonboek' in je hand hebben. Ik heb de merken, winkels, restaurants en initiatieven gecureerd op basis van mijn ervaring. In de afgelopen jaren heb ik een eigen methode ontwikkeld om onderscheid te maken tussen wat wel en niet echt is. Voor mijn vakbeurs MINT bijvoorbeeld heb ik elf edities merken geselecteerd, op basis van waar en hoe het gemaakt is, van wat, door wie, wie dat controleert, hoe transparant dat is, hoe er met vrouwenrechten wordt omgegaan, met transport en verpakking en de eigen bedrijfscultuur. Het gaat me dan vooral om geloofwaardigheid, niet om perfectie. Je moet natuurlijk wel al heel goed op weg zijn, en duidelijk weten wat al optimaal is, en waar je nog moet verbeteren. Maar 100% duurzaam is nog erg moeilijk.

Alle beetjes helpen en goed beginnen is het halve werk. Denk nooit dat je er niet toe doet, of dat je in je eentje maar weinig kan bijdragen. Eén druppel is genoeg om de kleur van een hele kan water te veranderen, schreef ik al in mijn vorige boek. Dat geloof ik nog steeds. Bedenk maar eens hoeveel impact één mug in je kamer kan hebben...

DUURZAAM IS EEN ROTWOORD

Echt, ik vind het niks. Het betekent eigenlijk weinig meer en is zelfs een beetje suf. En toch heeft het de cover van deze gids gehaald. Kun je nagaan! Na veel dubben, dat wel. Maar toch: het is waarschijnlijk nog steeds het duidelijkste woord over dit onderwerp. Ik gebruik zelf graag sustainable, maar je zou ook eerlijk, groen, fair of ethisch kunnen zeggen. Ze hebben allemaal weer hun eigen nadelen. Soms gebruik ik ze toch ook, voor de afwisseling. Maar over het algemeen zullen we het dus met duurzaam moeten doen. Voor mij betekent het: met respect voor mensen en onze omgeving. Dus gemaakt onder goede arbeidsomstandigheden, van milieu- en dier-vriendelijke materialen. Waarvoor niets en niemand wordt uitgebuit, en zo min mogelijk schade is veroorzaakt.

Wat duurzaam is, bepalen we wat mij betreft niet alleen. De mensen die onze spullen maken, in India, Bangladesh of Ivoorkust, weten

49%

**van de Nederlandse
consumenten let
bij aankopen op
duurzaamheid**

zelf het beste wat een goed loon is, welke werktijden redelijk zijn en hoe zij voor hun rechten willen opkomen. Hun stem meenemen is dus essentieel. Het gaat om mensenrechten, eerlijke handel, lokale vaardigheden, de positie van vrouwen, transparantie, biologisch, gifvrij, onschadelijk, diervriendelijk, recycling, energie, afval, uitstoot, transport, enzovoorts. Het draait ook om authenticiteit, geloofwaardigheid en een echt verhaal. Dat verhaal probeer ik te vertellen, zonder 'greenwashing', waarbij iets veel mooier wordt gemaakt dan het is (zó ouderwets). Koop groene en eerlijke spullen, kies kwaliteit boven kwantiteit, koop minder waar je kan, hergebruik liever en recycle wat er overblijft. Klaar.

DUURZAAM IS NIET DUUR

Dat iets goedkoop is, wil niet zeggen dat het weinig kost, maar dat iemand anders dan jij de prijs betaalt. Eerlijke kleding is niet te duur, gangbare merken zijn te goedkoop. Zulke prijzen kunnen niet, daar lijden mens, dier en milieu onder. Ze worden uitgebuit om ons aan te kleden. De echte kosten worden op hen afgewenteld: lage lonen en milieuschade subsidiëren onze levensstandaard. Duurzame merken kopen op een andere manier in, ze drukken de prijs niet omlaag en zijn vaak een stuk kleiner, waardoor ze hun kosten over minder kledingstukken kunnen verdelen. Toch zijn er zat die hetzelfde prijsniveau hebben als gewone modemerken. Hun producten gaan vaak langer mee, dus tel uit je winst. Als we kwaliteit kiezen waar we langer mee doen, zijn we goedkoper uit dan wanneer we steeds iets nieuws kopen dat maar kort meegaat.

Ook minder gebruiken doet er echt toe, is leuker dan je denkt en scheelt natuurlijk geld. Heb je het allemaal echt nodig? Word je er blij van? Of draagt het alleen maar bij aan die grote hoop onrust brengende spullen in je leven? We kunnen de wereld niet alleen verbeteren door meer te kopen. Voor alles wat je consumeert zijn grondstoffen nodig. Moet alles nieuw zijn? Of mag het ook tweedehands? Ga bij nieuwe spullen voor kwaliteit en tijdloos, zodat ze lang mee kunnen en een tweede leven kunnen hebben als jij er klaar mee bent. Als het meezit zijn ze gerecycled, eerlijk geproduceerd en zo milieuvriendelijk mogelijk, lokaal gemaakt en in weinig of geen verpakking. Maar ik loop op de zaken vooruit. Eerst dit: dingen kopen mag natuurlijk gewoon. Maar het kan dus ook anders – leuker, wat minder en zeker met meer waar voor ons geld.

DIT IS EEN ONAFHANKELIJKE GIDS

Geen merk, winkel of initiatief heeft – op welke manier dan ook – betaald om in mijn gids te staan. Ik heb ze gekozen omdat ik ze goed vind op het gebied van stijl en verhaal. Daarnaast heb ik zoveel mogelijk rekening gehouden met beschikbaarheid en diversiteit. Sommige vind ik zó bijzonder dat ik ze per se wil laten zien, al komen ze uit het buitenland of vragen ze een wat grotere investering. Hopelijk kan ik ze op deze manier wat dichterbij brengen. Ik ben onafhankelijk en hoor nergens bij (behalve bij de beweging voor het goede leven). Er zijn veel meer labels, shops en mensen bezig met dit on-

STUDIO MULDER

derwerp, helaas kon ik niet iedereen opnemen in dit boek. Maar een grote shout-out naar iedereen die goede dingen doet.

NO ANIMALS WERE HARMED

Dit boek is klimaatneutraal gemaakt. Het is van 100% FSC-papier, en past zo op een drukvel dat er geen snijresten zijn. De inkt is van plantaardige oliën, en voor 75% van hernieuwbare grondstoffen. Drukkerij Wilco zit in Amersfoort en is CO₂-neutraal gecertificeerd, waarbij de totale uitstoot van de productie – van de start tot en met het afleveren van de dozen boeken – wordt gecompenseerd. Dat heb ik ook gedaan voor de uitstoot (van CO₂ en andere broeikasgassen) die werd veroorzaakt door het schrijven, en er is een e-bookeditie. Toch hoor ik je denken: hmm, praten over minder kopen, minder grondstoffen verbruiken en dan een boek maken. Lekker duurzaam. Je hebt gelijk, natuurlijk. Ik had het milieu waarschijnlijk minder belast als ik het niet had gemaakt (alhoewel ik al die tijd dat ik stokstijf achter mijn bureau zat, geen andere vervuilende dingen heb gedaan). Maar ik hoop toch dat de uitkomst per saldo gunstig is. Door zoveel mogelijk mensen te inspireren een paar goede stappen te zetten, zodat het positieve effect groter is dan de schade.

HALLO

Je kan me bereiken via **mariekeeyskoot.nl**; voor een lezing, workshop of consultancy, of als je me wil boeken als presentator of dagvoorzitter. Op social media ben ik hier:

Instagram: mariekeeyskoot

Facebook: talkingdress

Twitter: mariekeeyskoot

Hopelijk tot daar!

01

KLEDING & ACCESSOIRES

INLEIDING

10.000

liter water is nodig om een outfit (jeans, T-shirt) te maken

Waar zouden we zijn zonder kleren, right? Of zonder tassen of schoenen? Nergens. Veel mensen vragen me: hoe dóé jij dat dan? Is duurzame mode niet veel duurder / moeilijker te vinden / lelijker dan gewone kleding? Niet per se, mwah, en nee. In dit hoofdstuk laat ik je zien waarom. Ik vind kleren kopen nu juist een stuk leuker dan ik het vroeger vond. Omdat ik het niet meer klakkeloos doe. Want wat is er leuk aan klakkeloos? Klakkeloos eten is niks, en leren of leven ook niet. Het is interessanter en bevredigender om iets te kopen (of eten of leren) wat je echt wil. Zo is het met kleren ook – ik heb nu veel meer plezier van mijn aankopen, omdat ik niet meer alles afreken wat me wel een beetje aanstaat en heel goedkoop is. Vergelijk het met het (gedachteloos) leegeten van een hele zak chips, ten opzichte van een mooi taartje. Na afloop van de chips voel je je waarschijnlijk schuldig, misselijk en vadsig, terwijl het taartje wellicht wat duurder was, maar je daar wel van hebt genoten. En als je het ophebt, doe je dat nog steeds. Dát bedoel ik.

140

miljoen kilo: de hoeveelheid kleding en textiel die hier jaarlijks in de verbrandingsoven verdwijnt

Ik koop dus alles bij elkaar wat minder, maar geef er wel wat meer aan uit. Je voelt 'm al aankomen: kwaliteit boven kwantiteit. Ik heb dat wel moeten leren, ik vind geld uitgeven best moeilijk. En mijn partner ook. Tevreden constateerden wij laatst dat we de afgelopen jaren meer geld zijn gaan uitgeven. Aan het leven in het algemeen, maar zeker ook aan kleren, schoenen en tassen. Want als ik iéts heb geleerd de afgelopen jaren, dan is het dit: goedkoop betekent nu eenmaal niet dat het weinig kost, maar dat iemand anders dan jij de prijs betaalt. Duurzame producten zijn niet duur, gangbare zijn te goedkoop.

80

miljard: het aantal kledingstukken dat we wereldwijd per jaar produceren (11 jeans, jassen of jurkjes per persoon; dat is zo'n 4 keer meer dan in 2000)

Gelukkig doen we met duurzame spullen van goede kwaliteit over het algemeen langer, zodat de 'prijs per gebruik' lager is en we op de lange termijn juist goedkoper uit zijn. Want het cliché is waar: goedkoop is vaak duurkoop. Als je iets kiest dat weinig kost en je dat vervolgens maar een paar keer draagt omdat er gaten in komen of je het na drie keer wassen met goed fatsoen niet meer aan kan, moet je blijven kopen en betaal je uiteindelijk meer. Niet slim, maar het is wel de manier waarop we geprogrammeerd zijn geraakt. Eigenlijk moeten we van dat kortetermijndenken af. Koop iets van betere kwaliteit dat meer kost, doe er jaren mee en je geeft minder uit. Véél lijkt beter, maar daar gaan steeds meer mensen anders over denken.

Ik ook, en dus probeer ik alleen te kopen wat ik echt nodig heb. Nu is dat natuurlijk maar relatief, want stel: je draait één keer per week een was en draagt je kleren twee dagen, dan zou je dus aan drie of vier outfits genoeg hebben. Waarschijnlijk heb je er meer, en

85

miljoen bomen worden gemiddeld elk jaar gekapt om stoffen te maken (30% daarvan uit oerbossen en bedreigde gebieden)

ook het gevoel dat je wel iets meer nodig hebt – al is het maar voor de verschillende seizoenen. Ik bedoel dus dat ik koop wat ik nog niet heb, en wat wel ‘goed zou zijn om te hebben’. Omdat ik dan weer meer kan combineren, en dus meer van mijn kledingstukken daadwerkelijk draag. Ik grijp niet lukraak iets wat ik ‘wel leuk’ vind. Dat is nu wel makkelijker dan vroeger, omdat ik mijn eigen lijf en stijl beter ken. Miskopen zijn niet alleen zonde van het geld, maar ook van het milieu en van de moeite van de mensen die dat rokje hebben gemaakt. Dus ik weet wat mijn smaak is, en dat ik rokjes eigenlijk nooit aantrek. Veel mensen hebben daar slimme dingen over gezegd. De vooruitstrevende modeontwerpster Vivienne Westwood het best: *‘Buy less, choose well and make it last. In fact, don't buy this collection at all.’* Het merk Patagonia maakte een paar jaar geleden reclame met een foto van een jas, met daarbij de oproep ‘Don't buy this jacket’.

10%

het percentage van de totale CO₂-uitstoot die door de kledingindustrie wordt veroorzaakt (ter vergelijking: de vliegtuigindustrie is verantwoordelijk voor 2,5%)

Dat klinkt niet zo heel vaak, toch? Maar dat blijkt het wel te zijn. Bij zo'n beetje elke workshop of lezing die ik geef blijkt iedereen zo'n 20% van z'n garderobe 80% van de tijd te dragen. Dat moeten we dus om zien te draaien. Op een sustainable manier met je kleren, tassen, schoenen en sieraden omgaan, gaat ook over veel meer dan alleen over nieuwe dingen kopen. Het gaat over tweedehands, over ruilen en delen, over repareren, wassen en recyclen. Mensen denken soms dat de meeste deuren dichtgaan als je duurzaam bezig wil zijn, dat je niks meer mag. Maar er gaan juist allerlei deuren open: je ontdekt nieuwe winkels en merken, maar ook mogelijkheden. Je bent ineens veel vrijer, en hoeft niet meer alles te kopen en dragen wat gangbare modewinkels willen. Fijn! Maar wat dan wel? En hoe dan? Dat staat in dit hoofdstuk.

60

euro is het minimumloon in de kledingindustrie in Bangladesh; wat ze nodig hebben om van te leven is zo'n 294 euro – dus dit is 20%

